

Revitalisering av de samiska språkenDokument

- Sametingets budgetunderlag 2014-2016
- Regeringens proposition 2008/09:158 Från erkännande till egenmakt – regeringens strategi för de nationella minoriteterna
- Sametingslag (1992:1433)
- Regleringsbrev för budgetåret 2013 avseende anslagen 7:1 och 7:2 Åtgärder för nationella minoriteter
- Regleringsbrev för budgetåret 2013 avseende Sametinget

Sametingets mål för det samiska språkarbetet

Riksdagen bemyndigade (prop. 2008/09:158) i sametingslagen Sametinget att fastställa mål för och leda det samiska språkarbetet. Regeringen motiverade detta bemyndigande genom att ange att riksdag och regering kan formulera övergripande mål för den nationella språkpolitiken men när det handlar om att uttrycka målsättningar för det samiska språkarbetet bör ansvaret ligga på Sametinget. Mål för att främja, vårda och utveckla det samiska språket fordrar en demokratisk förankring i den egna gruppen som ett folkvalt organ kan ge:

2 kap. Sametinget**Sametingets uppgifter**

1 § Sametinget ska verka för en levande samisk kultur och ta initiativ till verksamheter och föreslå åtgärder som främjar denna kultur. Till Sametingets uppgifter hör särskilt att

1. - - -

2. - - -

3. fastställa mål för och leda det samiska språkarbetet,

4. - - -

5. - - -

6. - - -

Sametinget beslutade den 26-28 oktober 2010, § 60 att fastställa fem mål för det samiska språkarbetet:

1. alla samer ska kunna tala, läsa och skriva samiska,
2. de samiska språken ska vara levande språk som används och värdesätts i samhället,
3. alla samer ska ha tillgång till och ska kunna använda samiska inom alla samhällsområden, framförallt i det traditionella samiska området, och ska få lagenlig service på samiska av förvaltningsmyndigheter och domstolar,
4. de samiska språken ska vara synliga i samhället, och
5. det samiska språket i offentlig verksamhet ska vara vårdat, enkelt och begripligt.

Sametinget beskriver språksituationen i budgetunderlag 2014-2016 och föreslår regeringen att medel bör avsättas för tre åtgärder:

Adress:

GUOVSSONÁSTI
Seidegava 19
938 96 ARJEPLOG

Ordförande:

Per Mikael Utsi
Mobil:
070-325 27 48

E-post:

guovssonasti@biegga.com

Hemsida:

www.guovssonasti.se

Bankgironr:

5301-8925

Organisationsnr:

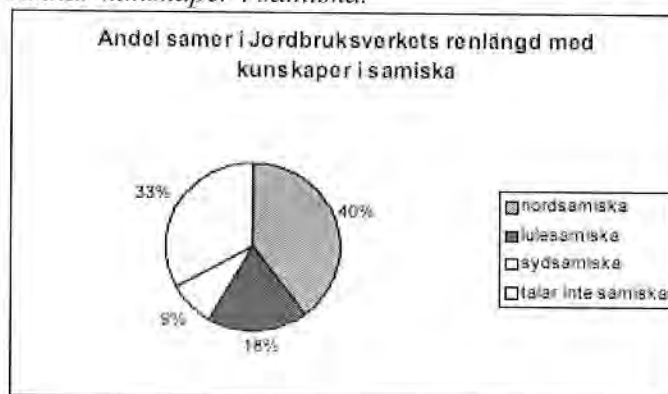
802422-0769

- erbjuda samiska barn och ungdomar möjligheter till intensiv språkträning genom s.k. språkbad, d.v.s. längre vistelse, aktiviteter och utbildning i en dominerande samisk språkmiljö,
- erbjuda vuxna samer bidrag för korttidsstudier i samiska, och
- erbjuda nyckelpersoner – lärare, service- och förvaltningspersonal stipendier för högre studier i samiska.

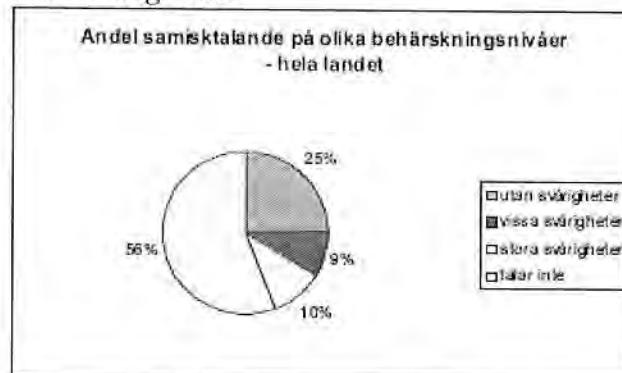
De svenska samerna befinner sig i en långt framskriden språkbytesprocess. Cirka 55 % av samerna i Sametingets röstlängd saknar kunskaper i samiska, medan ca 28 % har kunskaper i nordsamiska och ca 8 % har kunskaper i lulesamiska och ca 10 % kunskaper i sydsamiska.

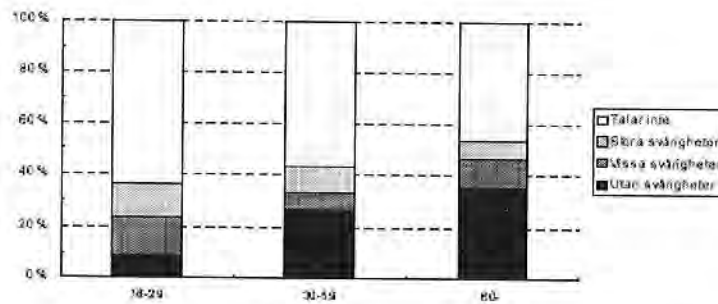
I den renskötande befolkningen har 67 % kunskaper i samiska medan 33 % saknar kunskaper i samiska.

De personer i Sametingets röstlängd som hade kunskaper i samiska (ca 45 %) behärskade samiska på olika nivåer. Ungefär 25 % uppgav att de talade samiska utan svårigheter och cirka 20 att de talade samiska med vissa eller stora svårigheter.

I den yngsta åldersgruppen (18-29 år) talar cirka 10 % av befolkningen samiska utan svårigheter, i mellangruppen (30-59 år) cirka 30 % och i den äldsta åldersgruppen (över 60 år) cirka 35 %.

(Källa: Mikael Svonni, *Sámi dutkan/Samiska studier*, Umeå universitet: Språksituationen för samerna i Sverige, 2006)

P.g.a. av den starka och snabba språkbytesprocessen som pågår finns inga skäl att utgå från att den redovisade negativa trenden kan vända utan särskilda och kraftfulla revitaliseringsinsatser.

Revitaliseringen av de samiska språken ska ta flera steg framåt under de närmaste åren och medvetenheten om de samiska språkens utsatta situation ska öka. Revitalisering är ett långsiktigt arbete och en rad insatser kan komma att behövas innan de mest hotade samiska språkens situation stabiliserats. Samerna behöver verktyg för att själva kunna arbeta med att återta språken. Ett ökat antal samer tar del av de revitaliseringsinsatser som erbjuds, framförallt utbildning på olika nivåer. Det stora intresset visar att viljan att revitalisera de samiska språken är stark bland samerna.

Revitaliseringsinsatserna ska riktas in på att ge enskilda samer ökad kompetens i samiska. Insatserna ska göras på tre prioriterade områden:

- *erbjuda samiska barn och ungdomar möjligheter till intensive språkträning genom s.k. språkbad, d.v.s. längre vistelse, aktiviteter och utbildning i en dominerande samisk språkmiljö,*
- *erbjuda vuxna samer bidrag för korttidsstudier i samiska, och*
- *erbjuda nyckelpersoner – lärare, service- och förvaltningspersonal stipendier för högre studier i samiska.*

Regeringens strategi för de nationella minoriteterna

Regeringen bedömer i proposition 2008/09:158 Från erkännande till egenmakt att det krävs aktiva åtgärder på lokal, regional och nationell nivå för att främja de nationella minoritetsspråkens bevarande.

Europarådet har i sin granskning konstaterat att sydsamiskan är ett hotat språk som riskerar att försvinna. Situationen för de nationella minoritetsspråken har förbättrats mycket lite utanför nuvarande förvaltningsområden. Revitaliseringsåtgärder behövs enligt Europarådets ministerråd därför omgående. Ministerrådet har bl.a. uppmanat Sverige att omgående vidta innovativa och flexibla åtgärder, såsom språkbad (dvs. olika former av pedagogisk verksamhet på det språk som ska läras in), distansundervisning och undervisning som inkluderar hela familjen, för att rädda sydsamiskan.

Regeringen anför att aktiva revitaliseringsinsatser behövs för att stärka de nationella minoritetsspråkens fortlevnad. Medel bör avsättas för särskilda revitaliseringsinsatser för de nationella minoritetsspråken. Medlen ska användas för att genomföra revitaliseringsinsatser som riktar sig till enskilda. Medlen ska fördelas efter ansökan av den myndighet regeringen bestämmer.

Regleringsbrev avseende Sametinget

Regeringen angav i det regleringsbrev som följde av riksdagsbeslutet (prop. 2008/09:158) att Sametinget ska bidra till utvecklingen av de samiska språkens användning och ställning i samhället, framför allt i det traditionella samiska området. När det gäller de nyinrättade språkcentrumen angav regeringen mycket detaljerade mål och arbetsuppgifter:

- tillgodose samers – både unga och äldres – behov av att återta sitt eget språk,
- aktivt främja och stimulera ökad användning av samiska i samhället,
- bistå med sakkunskap,
- utveckla metoder för att stärka enskildas förutsättningar att bruka och återta det samiska språket,
- sprida kunskap om revitalisering,
- särskilt prioritera insatser som riktar sig till barn och ungdomar,
- samarbeta med andra samiska institutioner och organisationer, och
- dokumentera och sprida kunskap och nya metoder som utarbetas.

I regleringsbrev för i år har regeringen i strid med sametingslagen ytterligare preciserat vad Sametinget ska göra genom att budgetera anslagsposten på 6 000 000 kronor för samiska språkcentrum och fastställer mål för och leder det samiska språkarbetet:

- 1 500 000 kronor ska finansiera utveckling av metoder för att stärka enskildas förutsättningar att bruka och återta det samiska språket. Av dessa medel ska 500 000 kronor finansiera ett metodutvecklingsprojekt för att främja språkutvecklingen hos barn i samarbete med Sameskolstyrelsen inom Sameskolstyrelsens verksamhetsområde, och
- 4 500 000 kronor finansiera arbets- och informationsinsatser relaterade till att främja och stimulera ökad användning av samiska, bistå med sakkunskap, öka kunskapen om revitalisering, dokumentera arbetet med metodutveckling och sprida kunskap om nya metoder samt samordna myndigheten med andra samiska institutioner och organisationer i arbetet med revitalisering av det samiska språket.

Yrkande

- att Sametinget i budget för 2014 avsätter tillräckliga medel för att
- erbjuda samiska barn och ungdomar möjligheter till intensiv språkträning genom s.k. språkbad, d.v.s. längre vistelse, aktiviteter och utbildning i en dominerande samisk språkmiljö,
 - erbjuda vuxna samer bidrag för korttidsstudier i samiska, och
 - erbjuda nyckelpersoner – lärare, service- och förvaltningspersonal stipendier för högre studier i samiska.

För sametingspartiet Guovssonásti

Anne M Kuhmunen, sametingsledamot

